

Naslov članka/Article:

Knjižnično informacijsko znanje v poklicnem in srednjem strokovnem izobraževanju

Library and Information Knowledge in Vocational and Technical Secondary Education

Avtor/Author:

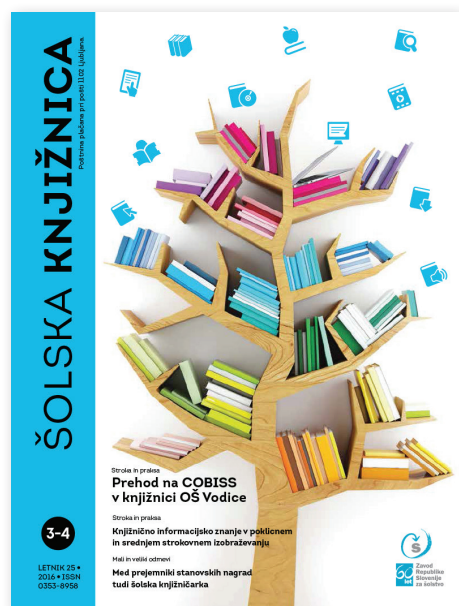
Katja Mrak

DOI:

CC licenca



Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav



Šolska knjižnica št. 3-4/2016, letnik 25

ISSN 0353-8958

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo
Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2016

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/solska-knjiznica/>

Knjižnično informacijsko znanje v poklicnem in srednjem strokovnem izobraževanju



Library and Information Knowledge in Vocational and Technical Secondary Education



Katja Mrak

Izvleček

Ker je informacijsko opismenjevanje v osnovnih šolah še vedno slabo podprto, je poučevanje informacijskih spretnosti ena izmed ključnih nalog srednjih šol. Raziskave so pokazale, da več kot polovica delovnega časa šolskega knjižničarja pripada neposrednemu izobraževalnemu delu. Odgovornost šolskega knjižničarja je torej velika, k njegovemu delu pa pripomorejo njegove kompetence, profesionalno znanje, spretnosti, sposobnost motiviranja in izobrazba. Pri poučevanju KIZ v srednjem in strokovnem izobraževanju pa je treba upoštevati še vrsto specifik, ki te dijake ločijo od gimnazijcev. Pri njih s samo frontalno obliko dosežemo zelo malo, vsak teoretični del mora biti vsaj malo povezan s prakso, zaradi pomanjkanja njihove koncentracije pa mora biti pouk izpeljan tako, da so večino časa aktivni.

Ključne besede:

informacijska pismenost, šolske knjižnice, šolski knjižničarji, knjižnično informacijsko znanje, poklicno in strokovno izobraževanje

UDK 027.8:373.5

Key words:

information literacy, school libraries, school librarians, library and information knowledge, vocational and technical education

Abstract

Since the development of information literacy is still poorly supported in primary schools, the teaching of information skills is one of the key tasks of secondary schools. Research has shown that more than half of a school librarian's working hours are devoted to direct educational work. Hence the school librarian carries great responsibility; his/her work is aided by the librarian's competences, professional knowledge, skills, the ability to motivate, and education. When teaching library and information knowledge (KIZ) in secondary and technical schools, one must consider the number of specific features that separate such students from general secondary school students. Frontal instruction will achieve very little with such students; each theoretical part must be at least partly connected with practice; due to their lack of concentration, the lessons must be carried out in a way that keeps the students active most of the time.

1 UVOD

Šolske knjižnice se od drugih vrst knjižnic ločijo predvsem po zelo izraziti odgovornosti, saj so »prav knjižničarji v osnovnih in srednjih šolah tisti, ki bodo poskrbeli za varen, premišljen in navdihujoč prvi korak med knjižnimi policami« (Bešter, 2011, str. 52). S tem pripravljajo teren vsem preostalim vrstam knjižnic. Knjižnice se morajo dosledno odzivati na spremembe, ki se porajajo na področju tiska, medijev, tehnologije, spleta itd. Ena izmed bolj pomembnih sprememb je zagotovo neskončno širjenje in kopičenje raznovrstnih informacij, med katerimi se znajde le informacijsko pismena oseba. Pouk informacijske pismenosti je toliko bolj uspešen, če s kakovostnim učenjem začnemo že v osnovni šoli. Ker pa je učenje informacijske pismenosti kljub izbirnemu predmetu informacijska pismenost zelo slabo podprto, je še vedno ključnega pomena poučevanje informacijskih spretnosti v srednjih šolah (Čebašek, 2010). Kljub temu šolska knjižnica do nedavnega ni bila sistemsko vključena v proces vzgoje in izobraževanja. Uvedba medpredmetnega in kroskurikularnega področja KIZ in njegova posodobitev pa sta temu napravili konec. Izvajanje programa spodbuja tudi zakonodaja, ki med cilji vzgoje in izobraževanja v Zakonu o financiranju vzgoje in izobraževanja navaja »spodbujanje vseživljenjskega izobraževanja« (Uradni list RS, št. 22/2009).

2 PEDAGOŠKA VLOGA ŠOLSKEGA KNJIŽNIČARJA

Danes šolske knjižnice niso več le prostor, v katerega pridejo uporabniki po knjige, temveč so informacijski centri. Tako kot vloga šolske knjižnice se je korenito spremenila tudi vloga šolskih knjižničarjev. Med pedagogi imajo najbolj izzivalno vlogo, saj spadajo med redke, ki so izurjeni za upravljanje izjemno velikih količin informacij, ki prodirajo v šole, in so usposobljeni za predajanje znanja drugim (Znanjem do znanja, 2005, str. 210). Knjižničarji naj bi se uveljavili kot vodje pri pripravljanju učencev na izzive informacijske dobe, učiteljem naj bi pomagali najti nove in izboljšane metode poučevanja in prestrukturirani

ranja urnikov. Postali naj bi dinamični učitelji na področju informacijske in komunikacijske tehnologije. Šolski knjižničar ima tri vloge: je učitelj, sodelavec in strokovnjak, kar pomeni, da je del kolektiva in da mora z drugimi učitelji vzpostaviti dobro sodelovanje. Prej omenjene avtorice so v svoji raziskavi poudarjale, da bodo učitelji s pomočjo sodelovanja knjižničarja bolj dojemljivi za nove ideje in bolj opremljeni za medsebojno pomoč.

Poleg omenjenega naj bi knjižničar spremljal tudi razvoj komunikacijske in informacijske tehnologije. Njegova odgovornost je torej izjemno velika.

2.1 Kompetence

Pri opredeljevanju kompetenc za področje bibliotekarstva je najprimerneje izhajati iz dokumenta ALA (American Library Association), ki razvršča kompetence v osem skupin: temelj stroke, informacijski viri, organizacija znanja, tehnološka znanja in spretnosti, referenčna storitev, raziskovanje, vseživljenjsko učenje ter administracija in upravljanje. Ker knjižničar sodeluje v procesu učenja in poučevanja, mora imeti celo vrsto kompetenc, podobno kot učitelj, le da mu ne sme primanjkovati strokovnih bibliotekarskih znanj. Zabukovec in Steinbuch (2010, str. 163) poudarjata, da je šolski knjižničar najbolj pomemben pri informacijskem opismenjevanju, zato je prvi pogoj ta, da je tudi sam informacijsko pismen. Pri poučevanju pa se mora šolski knjižničar zanašati tudi na znanje pedagogike, didaktike, metodike in psihologije.

Ker govorimo o izvajanju KIZ v poklicnem in srednjem strokovnem izobraževanju, je treba poudariti še specifike, ki se pojavljajo pri poučevanju dijakov na poklicnih šolah. Ti so imeli v osnovnih šolah v glavnem slabši uspeh od tistih, ki se vpišejo na gimnazije. Socialni status družin dijakov, ki se vpišejo na gimnazije, je veliko boljši od družin dijakov, ki se vpišejo na poklicno in srednje strokovno izobraževanje. Trend v zadnjih letih kaže na to, da otroci dosegajo isto stopnjo izobrazbe kot starši. Ogromno je dijakov s posebnimi potrebami in z individualnim programom pri predmetih, kjer imajo težave, dodeljena pa jim



je tudi dodatna strokovna pomoč. Tu pa so še programi za nižje poklicno izobraževanje, kamor se vpišejo dijaki, ki so uspešno končali vsaj sedem razredov osnovne šole, oz. dijaki, ki so že osnovno šolo končali po prilagojenem programu. Dijaki poklicnih šol imajo več težav pri učenju kot gimnazijci. Berejo počasneje in primanjkuje jim motivacije za učenje. Dijakov, ki uživajo ob branju, je zelo malo. Precej dijakov na poklicnih šolah je otrok s posebnimi potrebami, z učnimi in disciplinskimi težavami ali pa živijo v slabih socialnih razmerah in so prepuščeni sami sebi.

Glede na vse to morajo učitelji in šolski knjižničarji pokazati večjo mero potrpljenja, posluha in individualnega pristopa pri poučevanju, predvsem pa se morajo izkazati kot pedagogi. Nadalje avtorici Zabukovec in Steinbuch (2010) opredeljujeta kompetence šolskega knjižničarja kot skupek profesionalnega znanja, spretnosti, sposobnosti in zmožnosti ter osebnih lastnosti.

2.1.1 Profesionalno znanje

Profesionalno znanje šolskega knjižničarja vključuje (Zabukovec in Steinbuch, 2010): splošno razgledanost, bibliotekarsko znanje, vzgojno-izobraževalno znanje in informacijsko znanje. Izjemno pomembno je vzgojno-izobraževalno znanje, ki vsebuje poznavanje kurikula, pedagoško-psihološka znanja in bibliopedagoško znanje.

2.1.2 Spretnosti, sposobnosti, zmožnosti

Šolski knjižničar za uspešno delo potrebuje analitične spretnosti, sposobnost reševanja problemov in sprejemanja odločitev, sposobnost hitrega miselnega preskakovanja, komunikacijske spretnosti, kreativne spretnosti, fleksibilnost in prilagodljivost ter načrtovalne in skupinske spretnosti.

2.1.3 Osebnostne lastnosti, stališča, odnosi, ravnanja

V to skupino kompetenc Zabukovec in Steinbuch (2010) uvrščata smisel za delo z ljudmi, ustrezno in odgovorno ravnanje, odnos do storitev, zadovoljstvo uporabnikov in predanost poklicu.

2.2 Sposobnost motiviranja

Poleg konstruiranja znanja in razvijanja spretnosti je treba pri učencih razvijati tudi njihovo radovednost, pripravljenost za raziskovanje in kontinuirano iskanje informacij. V slovenskem kontekstu po navadi govorimo o notranji (intrinzični) in zunanji (ekstrinzični) motivaciji. Notranje motivirani dijak naj bi bil tisti, ki mu delanje domače naloge oz. učenje že samo po sebi pomeni zadovoljstvo. Zunanje motivirani dijak pa bo za doseganje zelenih ciljev potreboval pohvalo oz. nagrado. Seveda pa se je treba zavedati, da so dijaki lahko tako notranje kot zunanje motivirani za šolsko delo. Tako je lahko dijak notranje motiviran za slovenščino in jezike, medtem ko za učenje fizike potrebuje zunanjo motivacijo. Enako pa se dijaku lahko dogaja znotraj predmeta, na primer razlika med slovnico in književnostjo pri slovenščini. Dijaki, ki imajo občutek lastnega nadzora nad učenjem, so bolj notranje motivirani kot tisti, katerih učenje je pogojeno z zunanjimi dejavniki. Rezultati raznih raziskav dokazujejo, da nagrade večkrat zmanjšajo notranjo motivacijo. Tudi Montessorijeva (2009) meni, da dijakom ne bi smeli dati nagrad za stvari, ki jih pač morajo narediti. »Podoben učinek kot nagrade pa imajo tudi grožnje, nadzorovanje, evalvacija in časovne omejitve.« (Zabukovec in Žugelj, 2005)

Zaradi množice teorij o motivaciji pa šolskemu knjižničarju bolj služijo konkretni nasveti o tem, kako pri dijakih spodbujati predvsem notranjo motivacijo. V ta namen Zabukovec in Žugelj (2005) opisujeta štiri pomembna področja, s katerimi jih lahko poskušamo motivirati. Na začetku učnega procesa je knjižničarjeva naloga pridobitev učenčeve pozornosti. Kot uvod k spoznavanju pravil vedenja v knjižnici lahko knjižničar skupaj z dijaki in učitelji pripravi predstavo in tako spodbudi zaznavno vzbujenje, ki vključuje občutek presenečenja in novosti. Zelo pomembno je tudi, da je učni proces prilagojen učenčevim motivom, predvsem pa mora učitelj nove informacije predstaviti jasno in razumljivo. Pri poučevanju informacijskih spretnosti lahko učitelj začne tako, da postavi dijakom znan problem: ugotoviti, kateri film bodo

predvajali v kinodvorani v petek zvečer. Tretja ključna komponenta je zaupanje, ki ga mora učitelj pridobiti, to pa lahko stori tako, da bo do dijakov iskren in jim bo natančno razložil vsebine in potek dela. Kot zadnjo komponento sta avtorici omenili zadovoljstvo. Knjižničar bo notranjo in zunanjo motivacijo omogočil s pomočjo notranjega in zunanjega nagrajevanja ter enakosti. Kriteriji nagrajevanja naj bodo vnaprej določeni in knjižničar naj se jih strogo drži. Pod terminom notranje nagrajevanje imamo v mislih spodbujanje notranjega zadovoljstva med učnimi izkušnjami. Primer: dijaki višjih letnikov predstavijo pozitivne izkušnje, kako so jim znanja informacijske pismenosti pomagala pri izdelavi seminarskih nalog. Zunanje nagrajevanje pa pomeni dajati dijakom motivirajoče povratne informacije. Po končanem projektu naj dobijo priznanja, iz katerih so razvidne aktivnosti, ki so jih privedle do uspeha.

2.3 Priprava na delo šolskega knjižničarja

Da bi šolski knjižničar uspel v pedagoški vlogi in se pripravil na vse prej naštete nove naloge, ki ga čakajo, mora marsikaj postoriti na osebni in profesionalni ravni. Koristi lahko razne spletne strani, kjer si učitelji knjižničarji delijo svoje izkušnje, znanja in vire, ki jim koristijo pri delu. Poleg tega pa lahko veliko pripomore k stroki, če svoja dognanja objavlja v strokovnih revijah. Ne sme pa pozabiti na to, da se mora nenehno izobraževati, zato da se bo naučil koristnih načinov uporabe tehnologije pri poučevanju.

Na šolski ravni mora biti šolski knjižničar na tekočem glede dogajanja, svojo šolo mora dobro poznati, da lahko ugotovi, katere spremembe so potrebne. Svoje delo mora utemeljevati nadrejenim in jim redno pošiljati mesečna poročila. Tako ravnatelj kot učitelji morajo spremljati dogajanje v knjižnici. Redno bi morali knjižničarji učiteljem predlagati novo gradivo, ki bi ga bilo možno kupiti, knjižnica pa bi morala biti urejena tako, da bi bila videti vabljivo.

Da bodo knjižničarji svoje naloge lahko opravljali dobro, morajo postati zaupanja vredni

člani šolskega kolektiva. To pa lahko storijo tudi tako, da sodelujejo v zunajšolskih dejavnostih, v knjižnici izobesijo svoja priznanja, da se bodo obiskovalci zavedali, da se je za poklic knjižničarja treba potruditi.

2.4 Izobraževanje uporabnikov

Ena izmed nalog šolskega knjižničarja in pogoj za uspešno obvladovanje nalog v šolski knjižnici je sodelovanje z učitelji. Na žalost še vedno nekateri knjižničarji in učitelji ne znajo uporabljati interneta, elektronske pošte, ne znajo iskati informacij v COBISS-u in uporabljati elementov znanstvenega dela. Zato je eden prvih korakov poleg navezovanja stikov z učitelji ta, da knjižničar na področju informacijske pismenosti izobrazijo vse, ki so tega potrebni. Učitelj mora biti danes informacijsko pismen, saj pouk sloni na tem, da bi tudi učenci postali informacijsko pismeni.

Knjižničar nudi učiteljem podporo pri izvajanju vzgojno-izobraževalnega programa tako, da jih seznanja z vrednostjo knjižnice in njenega fonda. To vsekakor prispeva k odločitvi o tem, kako najbolje poučevati. Uspešnost učitelja se namreč meri po pouku, ki temelji na uporabi različnih medijev, in po enostavnosti virov za kreativno poučevanje.

3 KNJIŽNIČNO INFORMACIJSKO ZNANJE

Kurikul na nacionalni in šolski ravni v poklicnem in strokovnem izobraževanju v okviru splošnih znanj predpisuje informacijsko pismenost kot ključno kompetenco, ki jo lahko uresničujemo z medpredmetno povezavo. Šolska knjižnica z razvijanjem dijakovih kompetenc na področju branja, informacijske pismenosti in učenja z vsebinami knjižničnega informacijskega znanja pomaga dosegati širše cilje šole. Program KIZ, ki ga uvrščamo med kroskurikularne teme, dijake navaja na samostojno učenje. Po kurikularni prenovi se zdaj lahko tudi v strokovnih šolah sistematično vključi v izvedbeni kurikul na različne načine. Ena od možnosti je v načrtovani integraciji s strokovnimi moduli in predmeti, druga možnost pa je samostojno v okviru interesnih dejavnosti. Šole se lahko avtonomno odločijo,



kako bodo ta znanja vključile v predmetnike izobraževalnih programov in v kakšnem obsegu (Repar, 2010, str. 133).

V preteklosti sta se načrtovanje in izvajanje KIZ v srednjih strokovnih šolah (na državnem nivoju) vedno naslanjala na gimnazijske programe. Srednje strokovne šole so bile pri umeščanju teh znanj povabljeni, da delajo po gimnazijskem vzoru, saj KIZ za gimnazije velja kot priporočilo za druge strokovne šole. Tako so bile vsebine KIZ ponekod bolj ponekod manj vključene v izobraževalni proces.

Nato pa je 14. 2. 2008 Strokovni svet RS za splošno izobraževanje na 110. seji sprejel posodobljen kurikulum Knjižnično informacijsko znanje za srednje šole oz. gimnazije. Tu so podrobneje kot do tedaj zapisani specifični cilji in vsebine KIZ, medpredmetne povezave, didaktična priporočila in vrednotenje dosežkov.

Kurikul na nacionalni in šolski ravni v poklicnem in strokovnem izobraževanju razdeljuje predmetnik na splošnoizobraževalne predmete, strokovne module, praktično izobraževanje v delovnem procesu, interesne dejavnosti in odprti kurikulum (Kurikul, 2006). Šola, ki se zave da svoje odgovornosti pri informacijskem opismenjevanju, lahko tako sistematično vključuje različne vsebine knjižničnega informacijskega znanja v predmetnike različnih programov.

Pri poučevanju KIZ v poklicnem in srednjem strokovnem izobraževanju je treba upoštevati vse specifične, ki te dijake ločijo od gimnazijcev. Zaradi pomanjkanja motivacije bi morala biti učna ura čim bolj zanimiva. Obvezno mora biti vsak teoretični del takoj povezan s prakso, saj jih v nasprotnem primeru niti malo ne pritegne. Pomanjkanje koncentracije je še en problem, ki ga poskušamo rešiti s tem, da je pouk izpeljan tako, da so dijaki večino časa aktivni. Temo moramo povezati z določenim aktualnim problemom, ki ga nato sami poskušajo rešiti. Navodila podamo čim bolj jasno in nato preverimo, ali so jih razumeli. Pri uri KIZ v razredu s skrajšanim programom sem spoznala, da se dijaki, če v določeni dejavnosti ne vidijo smisla, uprejo. Pri njih s frontalno obliko dela dosežemo zelo malo. Vsaj deloma jih moramo vključiti v vsako aktivnost.

3.1 Cilji in vsebine

Program Knjižnično informacijsko znanje razvija branje, učenje in informacijsko pismenost (Kurikul, 2008, 8–9):

3.1.1 Branje

Ob koncu srednje šole dijaki:

- poslušano in prebrano kritično ovrednotijo;
- pri tvorjenju pisnih vsebin in branju izberejo učinkovite pisne ali bralne strategije;
- tvorijo govorna in pisna besedila glede na različne okoliščine, namen in temo;
- obvladajo samostojno delo z besedili;
- prepoznavajo sporočilnost besedil v različnih medijih;
- samostojno zberejo, uporabijo in predstavijo informacije v različnih življenjskih okoliščinah.

3.1.2 Informacijska pismenost

Ob zaključku šolanja:

- so sposobni zaznati problem;
- znajo problem opredeliti;
- poznajo možne informacijske vire;
- poiščejo udobno iskalno strategijo;
- kritično ovrednotijo najdeno informacijo;
- učinkovito in ustvarjalno uporabijo informacijo;
- uporabljajo ustrezne elemente za ocenjevanje dela;
- z informacijami ravnajo etično in zakonito.

3.1.3 Učenje

Dijaki znajo:

- umestiti svoj predmet raziskovanja v strokovno področje, določiti medpredmetne povezave in izhodišče obravnave;
- izbrati primerne vrste in količino informacijskih virov za rešitev raziskovalnega, učnega problema;
- uporabljati sekundarne vire;
- izbrati primerne bralne strategije za pridobivanje informacij;
- najti in uporabiti primerne tehnike učenja s tiskanimi in drugimi viri;
- izbrati primerno neknjižno gradivo in elektronske vire;
- izbrati primerno obliko predstavitve rešitve problema;

- ovrednotiti svoje delo in dosežek;
- uporabiti obstoječe znanje za tvorjenje novega.

3.2 Didaktična priporočila

Ker cilji in vsebine učne snovi zajemajo znanje od 1. do 4. letnika srednje šole, mora knjižničar pri razdelitvi vsebin upoštevati cilje predmetov in razdeliti vsebino, ki je primerna za določen letnik ter prilagojena sposobnostim in predznanju dijakov. Večino vsebine knjižničnega informacijskega znanja naj bi dijaki usvajali v učnih urah skupaj z učitelji in knjižničarjem, del te vsebine pa v učnih urah, ki jih samostojno vodi knjižničar, in del v urah pod vodstvom učitelja. Večina znanja vsebin knjižničnega in informacijskega znanja se posreduje dijakom z usvajanjem vsebin iz učnih načrtov drugih predmetov. Pri načrtovanju in pri izvajanju sodelujejo vsi učitelji in knjižničar. Dijaki spoznajo posebnosti informacij posameznega predmeta tako, da učitelj vsakega predmeta v okviru svoje letne priprave izdela načrt za skupinsko *bibliopedagoško delo* oziroma uporabo knjižnice in informacijskih virov.

3.3 Vrednotenje

Poznavanje in uporabo knjižničnega informacijskega znanja vrednotijo učitelji posameznih predmetov, ko preverjajo in ocenjujejo dijakove samostojne pisne naloge in njihovo ustreznost s postopkom raziskovanja. Učitelj se pri tem posvetuje s knjižničarjem, knjižničar pa z različnimi metodami in pripomočki (vprašalniki, kvizi ipd.) sproti spremlja in vrednoti dijakovo poznavanje posameznih vsebin in njihovo rabo v skladu s specifičnimi cilji.

4 MEDPREDMETNE POVEZAVE

Iz didaktičnih priporočil je razvidno, da poučevanje knjižničnega informacijskega znanja zahteva tesno sodelovanje knjižničarja z učitelji in da je uspešno le, če je funkcionalno in v kontekstu izobraževalnih vsebin. Zato je ključnega pomena dobro učiteljevo poznavanje vsebin knjižničnega informacijskega znanja, še posebno informacijske pismenosti.

5 PRIMER IZVEDENE UČNE URE KIZ

Učna ura KIZ je bila izvedena kot samostojna ura za vse dijake prvih letnikov. Pouk je izvajala knjižničarka. Pri uri so dijaki spoznali značilnosti šolske knjižnice, zbirko, klasifikacijski sistem UDK, postavitev gradiva in COBISS. Izvedba učne ure je natančneje opisana v pripravi na učno uro, iz priloženega delovnega lista pa so razvidne tudi naloge za dijake. Ker smo omenjeno učno uro združili s projektom Rastem s knjigo, so dijaki naslednjo šolsko uro obiskali Knjižnico Ivana Tavčarja Škofja Loka, kjer so spoznali značilnosti splošnih knjižnic in si iskanje po Cobiss-u ogledali še bolj podrobno.

6 SKLEP

Posodobljeni program knjižničnega informacijskega znanja je zelo dobra odskočna deska za pripravo srednješolcev na uspešno življenjsko pot, kjer bodo potrebovali znanja informacijske pismenosti, branja in učenja. Kljub temu pa je Andreja Grčar v svojem magistrskem delu (2004) dokazala, da samo s knjižničnimi informacijskimi znanji dijakov ne moremo dobro pripraviti na raziskovalno delo in učenje v srednji šoli. Ur, ki jih šolski knjižničarji in predmetni učitelji namenijo knjižničnemu informacijskemu znanju, je premalo, poleg tega pa je v praksi zelo malo sodelovanja med knjižničarjem in učitelji.

Dobra možnost za izboljšanje tega problema se je odprla z uvedbo izbirnih predmetov v osnovnih šolah, ko je Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport predlagalo predmet informacijsko opismenjevanje. Žal pa so rezultati raziskave (Čebašek, 2010, str. 76) pokazali, da se je predmet informacijsko opismenjevanje doslej izvajal le na devetih slovenskih osnovnih šolah. Glede na dejstvo, da imamo v Sloveniji 448 osnovnih šol, lahko rečemo, da se ta izbirni predmet tako rekoč še ni uveljavil.

Dokler predmet informacijsko opismenjevanje ne bo obvezen, bomo z izvajanjem knjižničnega informacijskega znanja pridobili le malo, saj bo poučevanje življenjsko pomembnih veščin odvisno le od poguma, sposobnosti, motivi-



ranosti in samoiniciativnosti šolskih knjižničarjev. Druga možna rešitev bi bila obvezen pouk knjižničnega informacijskega znanja. Kljub vsemu pa je bila raziskava o neuspešno-

sti programa KIZ izvedena leta 2004 (Grčar, 2004), kar pomeni, da ne izključujemo možnih izboljšav, do katerih je mogoče v teh letih že prišlo. ●

7 Viri

- American Library Association (2009). *Core Competencies for All Librarians*. Pridobljeno 19. 1. 2016 s spletne strani <http://www.ala.org/educationcareers/sites/ala.org.educationcareers/files/content/careers/corecomp/corecompetences/finalcorecompstat09.pdf>.
- Bešter, T. (2011). Knjižnično informacijsko znanje. *Šolska knjižnica*, 21 (1), 52–53.
- Čebašek, K. (2010). *Izvajanje predmeta informacijsko opismenjevanje v osnovni šoli*. Dipl. delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo.
- Grčar, A. (2004). Vpliv programa informacijskega opismenjevanja na izboljšanje informacijske pismenosti. Primer predmeta informatika na Fakulteti za šport. Magistrsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta. Oddelek za bibliotekarstvo.
- Kovačević, D., Lasić-Lazić, J. in Lovrinčević, J. (2004). *Šolska knjižnica-korak dalje*. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti.
- Kurikul. Knjižnično informacijsko znanje: gimnazija: splošna, klasična, strokovna gimnazija* (2008). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 19. 1. 2017 s spletne strani http://www.zrss.si/pdf/080711123601_l-k-knjiznicno_informacijsko_znanje_os-sprejeto.pdf.
- Kurikul na nacionalni in šolski ravni v poklicnem in strokovnem izobraževanju: metodološki priročnik* (2006). Ljubljana: Center za poklicno izobraževanje.
- Montessori, M. (2009). *Skrivnost otroštva*. Ljubljana: Uršulinski zavod za vzgojo, izobraževanje in kulturo.
- Repar, A. (2010). Načrtovanje knjižničnega informacijskega znanja v poklicnem in srednjem strokovnem izobraževanju. *Šolska knjižnica*, 20 (2), 133–135.
- Vučko, T., Zabukovec, V., Šauperl, A. (2009). Kompetence šolskega knjižničarja z vidika ravnateljev osnovnih in srednjih šol. *Šolska knjižnica*, 9 (1), 4–14.
- Zabukovec, V., Steinbuch, M. (2010). Kompetence šolskega knjižničarja. *Šolska knjižnica*, 20 (3/4), 161–172.
- Zabukovec, V., Žugelj, U. (2005). Pedagoška vloga šolskih knjižničarjev, 1. del: vloge učitelja in teorije poučevanja. *Šolska knjižnica*, 3-4, str. 66–69.
- Zabukovec, V., Žugelj, U. (2005). Pedagoška vloga šolskih knjižničarjev, 2. del: Teorije učenja in spodbujanje motivacije učencev. *Šolska knjižnica*, 3-4, str. 70–75.
- Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI)*. 2009. Uradni list RS, št. 22/2009.
- Znanjem do znanja*. (2005). Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskih fakulteta Sveučilišta.



KATJA MRAK, univ. dipl. bibl. in prof. šp. jezika, knjižničarka na Srednji šoli za strojništvo v Šolskem centru Škofja Loka
Naslov: Šolski center Škofja Loka, Srednja šola za strojništvo, Podlubnik 1b, 4220 Škofja Loka
E-naslov: katja.mrak@scsl.si

PRILOGA 1: Priprava na učno uro

Osnovni podatki

Šola	Šolski center Škofja Loka, Srednja šola za strojništvo
Razred	1. Do (orodjarji)
Predmet	KIZ
Trajanje	1 učna ura (45 minut)

Didaktično-metodični podatki

Učna tema	KIZ
Učna enota	Šolska knjižnica, postavitev gradiva, osnove Cobissa
Učne metode	Metoda dela z besedilom, metoda pisnih del, metoda praktičnih del
Učna sredstva in pripomočki	Delovni list, izbrano knjižno gradivo, računalniki
Viri	COBISS
Priloge	Učni list, seznam naslovov knjig

Splošni cilji

Informacijska pismenost	<p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zazna problem in ga opredeli; - spozna informacijske vire; - se nauči najti informacijske vire; - kritično ovrednoti dobljen informacijski vir; - učinkovito uporabi informacijo.
--------------------------------	-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Potek učne ure

Šolski knjižničar	Dijak	Učne oblike	Usvojeni cilji in sposobnosti
Pozdravi dijake. Jih razdeli v pare in jim izroči delovne liste. Poda navodilo za reševanje prve naloge na delovnem listu.	V paru se pogovarjata o tem, kar vesta o šolskih knjižnicah.	Delo v dvojicah	Se pripravi na obravnavano temo. Spomni se vsega, kar ve o šolskih knjižnicah.
Pozove dijake, naj predstavijo svoja razmišljanja.	Po en dijak iz vsake skupine predstavi ugotovitve.	Skupinsko delo	Osveži znanje o šolskih knjižnicah.
Dijakom razloži, katere vrste gradiva se nahajajo v šolski knjižnici.	Vsak dijak se sprehodi do določenega gradiva in ga opredeli.	Frontalna oblika	Spozna knjižnično gradivo.
Obrazloži postavitev knjižničnega gradiva in razloži postavitev po sistemu UDK.	Dijaki samostojno rešijo četrto nalogo na delovnem listu.	Frontalna oblika	Spozna postavitev knjižnega gradiva.
Pojasni četrto vprašanje z delovnega lista.	Dijaki se sprehodijo po knjižnici in si ogledajo primere UDK ter rešijo četrto vprašanje.	Samostojno delo	Dijak razume postavitev po sistemu UDK.
Dijakom razdeli lističe, na katerih so zapisani naslovi in avtorji različnega gradiva.	Vsak dijak poišče gradivo, ki je napisano na listku, ki ga je dobil.	Samostojno delo	Dijak praktično pokaže razumevanje postavitve gradiva.



Dijake vpraša, kateri so ključni podatki nekega gradiva (avtor, urednik, prevajalec, naslov, leto izida, založba).	Dijak iz gradiva, ki ga je poiskal, izpiše glavne/ključne podatke.	Samostojno delo	Dijak spozna, kateri so osnovni podatki gradiva – bibliografski podatki.
Pokaže in razloži sistem COBISS ter pokaže iskanje v tem katalogu.	Dijak s pomočjo COBISS-a pogleda, v katerih knjižnicah imajo gradivo, ki ga je prej moral poiskati v šolski knjižnici.	Delo v parih	Dijak se nauči iskati po COBISS-u.

Evalvacija

Z izvedbo učne ure sem zelo zadovoljna. Ker smo razred razdelili na dve skupini, je bila učna ura uspešnejša, saj je delo z manjšim številom dijakov lažje in bolj prijetno. Učenci so bili ves čas visoko motivirani, kar me je pozitivno presenetilo. Brez odpora so reševali delovne liste, odgovarjali na vprašanja in sodelovali pri pouku. Omenjeni razred ima namreč precej slabše ocene, podeljenih pa je bilo že kar nekaj vzgojnih ukrepov. Na edino težavo sem naletela pri razlagi sistema UDK. Potreben bi bil še kak dodaten nazoren primer, da bi si dijaki sistem univerzalne decimalne klasifikacije lažje predstavljali.

PRILOGA 2: Delovni list za dijake

Osnove knjižničnega gradiva in COBISS-a

Delovni list

- Kaj že veš o šolskih knjižnicah? Katere so njihove glavne naloge, komu so namenjene, katere vrste knjižničnega gradiva poznamo? Pogovorita se s sošolcem in zapišita glavne ugotovitve.
- Opiši postavitev knjižničnega gradiva v naši šolski knjižnici!
- Kaj pomeni besedna zveza »priročna knjižnica« in kakšno gradivo lahko tam najdemo?
- Razloži UDK in odgovori na naslednji vprašanji:
 - V kateri skupini UDK bi iskali knjige o varjenju?
 - Kje bi našli gradivo za izdelavo seminarske naloge z naslovom Zgradba rimske družbe?
- S pomočjo danih podatkov (naslov in avtor) poskušaj poiskati knjigo. Nato iz gradiva, ki si ga poiskal, izpiši naslednje podatke:

Ostali avtorji:
Prevajalec:
Urednik:
Založba:
Leto izida:
- Kaj je COBISS?

PRILOGA 3: Naslovi knjig za iskanje

- Užitne divje rastline (Rudi Beiser)
- Bonton (Jasminka Petrović)
- 1000 najpomembnejših besed. Nemščina (Christiane Mackenzie)
- Modri umor (Ken Catran)
- Punce za znoret (Janja Vidmar)
- Hlapci (Ivan Cankar)
- Matiček se ženi (Anton Tomaž Linhart)
- Uničimo jo! (Kate McCaffrey)
- Ali je angleščina v 1. letniku srednje šole res tako težka? (Lilijana Štepic)
- Kratka zgodovina Slovenije (Janko Prunk)
- Bitka za Stalingrad (William Craig)
- Grebeni slovenskih gora (Milenko Arnejšek - Prle)
- Energetski stroji in naprave (Matija Tuma)
- Prva pomoč (Uroš Ahčan)
- Reli Dakar (David Stropnik)
- Periodni sistem: terenski vodnik po elementih (Paul Parsons)
- Rešene naloge iz fizike 1 (Dejan Zupan)
- Matematika skozi stoletja (William P. Berlinghoff)